

Q&A fra webinar for droner i spesifikk kategori

Spørsmål om "Remote ID"	1
Spørsmål om STS og PDRA:	3
Spørsmål om overgang til nytt regelverk	5
Spørsmål om SORA:	5

Spørsmål om "Remote ID"

På hvilken måte henger bruk av transponder (frekvenstillatelse med ICAO ID) sammen med Remote ID?

Hvordan vil våre ICAO ID henge sammen med Remote ID?

Det er ikke noen sammenheng der. Remote ID er ment for bruk i lave høyder på droner i åpen- og spesifikk kategori. Løsningen bruker åpne frekvenser, og man vil derfor ikke trenge noen spesiell tillatelse for å ta det i bruk, annet enn å legge inn **operatørnummeret** sitt. Enheten vil også inneholde en unik ID i henhold til **ANSI/CTA-2063-A-2019**. Denne blir lagt inn av produsenten på forhånd.

Signalene kan kun plukkes opp innenfor 1-2 km fra dronen og er ikke ment for å fanges opp av lufttrafikkjenesten, slik transpondersignal er.

Network remote ID vil bruke 4G og 5G, vil være et krav for å fly U-space airspace. Her kreves heller ingen frekvenstillatelse.

Bruk av transponder er mer relevant for spesifikk operasjoner med høyere luftrisiko og fartøy med krav til sertifisering.

På hvilken måte skal remote ID brukes av lufttrafikkjenesten? Er remote ID kun til bruk for Politiet/andre utenfor lufttrafikkjenesten?

Direct remote ID signaler kan kun plukkes opp i nærheten av dronen, og kan derfor ikke brukes av lufttrafikkjenesten. Man kan kanskje tenke seg at kontrolltårn vil ha en mottaker for å se om det er droner med direct remote ID i nærheten av flyplassen.

Network remote ID er tenkt brukt av en slags «lufttrafikkjeneste» (U-space service provider - USSP) i U-space airspace, under 500 fot. Da kan det brukes for å gi klareringer og trafikkinformasjon.

Har man vurdert sikkerhetsrisikoen ved at "alle" kan overvåke hvem/hva/hvor for droneoperasjoner?

Signalene fra direct remote ID kan kun plukkes opp lokalt.

Vil visning av direct remote ID signaler bli integrert i Ninox som Avinor bruker?

Det er nok teknisk mulig, men vi vet ikke om det er noen planer om det.

Hvem blir U-space Service provider i Norge?

Det er ikke avklart enda.

Er U-space aktuelt for offshore, kan jo se for seg droner som vil operere over 500 fot. Er annen type lufttomsregulering her aktuelt?

Dette er ikke avklart. U-space er også avhengig av 4G/5G dekning, så man må kanskje se på en annen løsning her.

Vil regler og prosedyrer for separasjon av luftfartøyer (...droner) ved hjelp av primærsensor/radar i CTR utarbeides nå? (Regler og prosedyrer for separasjon av droner fra bemannet luftfart er etterlyst fra LTT)

Vi har startet arbeidet med å definere geografiske soner, som kan sette visse begrensninger for droner som skal operere i slikt luftrom. Det er for tidlig å si hva slags hjelpemidler som vil kreves. Radar kan nok ikke brukes på små droner. Network remote ID er nok mer sannsynlig under 500 fot.

Network Remote ID over 4G / 5G; sendes signalene fra dronen eller fra fjernkontrollen?

Fra dronen.

Hvem involveres i arbeidet med definisjoner av geosoner? Blir droneoperatører hørt i dette arbeidet?

Hvem som blir involvert er ikke klart enda. Vi har en intensjon om å høre alle interessenter i henhold til [Forvaltningsloven § 37](#). Det inkluderer droneoperatører.

*****

Spørsmål om STS og PDRA:

Ser offentlige anbud begynner å stille krav til LUC? Kan ikke se at LUC gir større operasjonell frihet enn SORA?

LUC kan gi operatører mulighet til å godkjenne egne SORA innenfor gitte rammer, og har dermed mindre begrensninger.

LUC har krav om et sikkerhetsstyringssystem, og vil være gjenstand for årlig tilsyn.

Vil det være mest hensiktsmessig for oss i Havarikommisjonen å søke LUC i stedet for SORA siden operasjon skjer der hvor et havari skjer og dermed er det ikke noe "standard" sted vi opererer?

Om man har flere operasjonstyper kan man søke om å få godkjent flere SORA-er eller PDRA-er. En LUC passer dersom man trenger fleksibiliteten til å godkjenne SORA-er eller PDRA-er selv.

Vil produsenter pålegges å beregne/oppge terminalhastighet eller kinetisk energi for sine droner?

Nei, dette blir ikke et krav.

Finnes det noen oversikt over flere skoler som tilbyr kursing til spesifikk kategori?

Foreløpig er det ingen. Når det er på plass, vil vi ha en oversikt på sidene våre.

Vil RO2/RO3 eksamen være gyldig for spesifikk kategori?

Nei

Vil det bli mulighet for opprettelse av dynamiske fareområder pr. søknad? Dvs. ikke de vanlige D-områdene.

Nei, det er ikke noen planer om dette. Fareområder må søkes om på vanlig måte.

Som en oppfølging til mitt forrige spørsmål: Kan man tenke seg at NINOX også kan dekke "hele landet"? Da ville dette i så fall kanskje bli løst?

Mesteparten av luftrommet under 500 fot er ukontrollert luftrom. Man kan derfor ikke uten videre reservere luftrom, eller kreve en klarering.

Så når dere sier "Spredt Befolket" i PDRA G-01 og G-02 betyr dette at jeg kan fly over mennesker/gjenstander jeg ikke har "kontroll" over?

Ja i utgangspunktet. Det er krav til at man først vurderer området, og at man under operasjonen unngår å overfly personer som ikke er involvert i operasjonen.

Når dere oppgir sidenr til Easy Acces Rules..., nevner gjerne utgaven. Det har allerede kommet 3 revisjoner i 2021 så langt; det betyr en endring i sidenr. Eller nevner §, AMC eller GM.

I presentasjonen brukte vi den [nyeste versjonen](#) (på nettsiden står det 13/01/2021, men dokumentet er fra **mai 2021**, som det står nederst på hver side. Dette er også synlig i utklippene i presentasjonen)

Angående PDRA-04 forslaget: Ved 30m max høyde langs høyspent vil man treffe vegetasjon.

Hva er muligheten for å få endret max-høyden på PDRA-04? Mastehøyde ofte overgå 30 m.

I åpen kategori kan man øke makshøyden til 15 meter over masten, så lenge dronen er innenfor en radius av 50 meter. Vi forventer at noe lignende vil gjelde for PDRA-04.

PDRA/STS krever at piloten skal kunne ta kontroll på dronen. Vil automatisert i VLOS for fotogrametri være innenfor?

Ikke autonomt, betyr det at man ikke kan fly en "mappingflight" selv om man når som helst kan ta over manuelt?

Autonome operasjoner tillates ikke, men Automatiserte operasjoner med safety pilot som kan overta er normen for de fleste mapping systemer. Kan dette brukes med PDRA?

Så lenge piloten har mulighet til å overta kontrollen, regnes det ikke som en autonom flyging. Da er det mulig å fly under STS og PDRA. Altså kan man fly en «mappingflight».

Om man har A1/A3 og A2 kurs og eksamen, og planlegger og fly på en byggeplass hvor det kanskje er 5 personer under flyging og skal fly under 120m. Og kun flyr VLOS, vil dette komme under STS eller PDRA?

Dersom personene er involvert i operasjonen (har gitt samtykke og er briefet) er det ikke avstandsbegrensninger.

Dersom de regnes som «ikke-involverte» må man forholde seg til avstandsbegrensningene for operasjonen man flyr. Se tabellene for åpen kategori og standardscenario i presentasjonen for mer detaljer om de forskjellige begrensningene.

****

Spørsmål om overgang til nytt regelverk

Vil dronebruk som kan defineres som "sivil statsluftfart" (eks politi, brann og redning, søk og redning) fortsette i henhold til de «gamle» nasjonale reglene og derfor ikke bli påvirket av de nye EU-reglene?

Hvor lenge varer en evt forlengelse?

[Sivil statsluftfart](#) med drone reguleres av [forskrift 30. november 2015 om luftfartøy som ikke har fører om bord mv. \(BSL A 7-1\)](#), jf. forskriftens § 69.

Operatører som utfører sivil statsluftfart må derfor operere i samsvar med bestemmelsene som gjelder for RO1, RO2 eller RO3, alt etter hvilken av disse kategoriene virksomheten faller inn under.

Det vil fortsatt være årsgebyr.

Hvordan skal statsluftfart forholde seg til U-space Airspaces?

Det er noe som må avklares. Fortsatt er U-space et stykke frem i tid og mye er uavklart.

*****

Spørsmål om SORA:

Hvordan kan man tolke "spredt befolket område"?

Områder som ikke i vesentlig grad brukes til bolig-, nærings- eller rekreasjonsformål. Det planlegges å bruke kvantitativ befolkningstetthet i SORA i fremtiden.

ARC-c er også over urbane strøk under 500 fot. eller er dette endret?

Det er fortsatt det samme. Se tabellene i presentasjonen.

Vil SAIL V og VI få forlengelse av RO3 frem til sertifiseringene faller på plass?

Dersom det ikke er mulig å få til operasjonen i en lavere SAIL verdi eller i åpen kategori, kan man ta kontakt med oss. Da blir det aktuelt å søke om å fortsette på RO3 inntil videre.

**Kan vi si at det er en forbindelse mellom Remote ID og 'Tactical Mitigation Performance' krav'?
Kan vi anta at "detect" -kravet er oppfylt når dronen har Remote ID spesielt i G luftrom?**

Nei. I framtiden kan U-space airspace og network remote ID brukes, men dette vil ikke være G-luftrom.

Hvilket regelverk vil legges til grunn for dronekurs og eksamen for A1/A3 og A2?

[Forskrift om luftfart med ubemannet luftfartøy i åpen- og i spesifikk kategori](#)

Flere detaljer i siste versjon av [Easy Access Rules for Unmanned Aircraft Systems](#)

Vil søknadskjema for flyvning i Oslo sentrum komme i tillegg til søknad innenfor spesifikk kategori med SORA?

Ja. Flyging i R-102 krever en [egen godkjenning](#). Kanskje blir det endringer med innføring av geografiske soner.

Hva er behandlingstiden for øyeblikket?

Det er vanskelig å anslå. Det kommer også an på kompleksiteten på operasjonen det søkes om.

Hvis man skal være operatør innenfor spesifikk kategori, må SORA sendes inn på alle operasjoner, selv om noen operasjoner kan ligge innenfor risiko som tilsvarer f.eks, åpen klasse A2?

Nei, SORA brukes ikke for operasjoner i åpen. Operasjonsmanualen må fortsatt beskrive disse operasjonene.

Når planlegger dere neste fysisk Sikker integrering av droner (SID) seminar?

Vi håper å få det til høsten.